

Oosterkerkgemeente Zwolle

Zondag 4 februari 2024

Overweging over Romeinen 12:3-11 en Marcus 1:29-39

ds. Wim Hortensius

Lieve mensen hier en thuis, gemeente van de Levende,

Het kleine verhaal over de schoonmoeder van Simon kan veel bij ons oproepen.

Een gevoel van verbazing, dat dit verhaal in het evangelie wordt verteld: zo bijzonder is koorts toch niet? Dat hebben wij allemaal toch wel eens, zeker met de huidige griepgolf. De schoonmoeder zou toch ook wel weer vanzelf beter zijn geworden, zonder dat Jezus haar geneest?

Het verhaal kan ons ook geruststellen. Een paar verhalen hiervoor in dit evangelie lezen wij hoe Jezus Simon als één van zijn eerste leerlingen roept, en dat hij meteen alles achter zich laat en Jezus volgt. Zijn keuze kan ons verontrusten: moeten wij dat dan ook doen, om Jezus te volgen? Hier horen wij dat Simon getrouwd is en dat hij als leerling van Jezus gelukkig ook nog aandacht en zorg heeft voor zijn familie. Al vraag ik me ondertussen wel af hoe de vrouw van Simon de keuze van haar man beleeft om voortaan Jezus te volgen.

Het verhaal over de schoonmoeder van Simon kan bij ons ook irritatie oproepen, omdat de schoonmoeder niet even rustig kan herstellen van haar ziekte, maar gelijk weer aan het werk moet, om voor de mannen te zorgen. In een feministisch getint commentaar bij dit verhaal staat wat cynisch: 'Schoonmoeder is net op tijd genezen, om de mannen van eten te voorzien...'

Laten wij ons eens in haar verplaatsen. Zij krijgt in dit verhaal geen naam, zij is alleen: schoonmoeder. We weten niet hoe in die tijd tegen schoonmoeders aan werd gekeken. In onze tijd moeten schoonmoeders het nogal eens ontgelden. Als je op Google: 'schoonmoeder' intoetst, verschijnen er niet bepaald alleen duimpjes omhoog. Zoals een schoondochter in een artikel vertelt: *Ik weet nog dat ik mijn schoonmoeder tien jaar geleden voor het eerst zag. Ik vond het natuurlijk best spannend, om de ouders van mijn vriend te gaan ontmoeten en was een tikkeltje nerveus. Mijn schoonvader verwelkomde me hartelijk en we kletsten wat over koetjes en kalfjes. Precies zoals ik denk dat zo'n eerste ontmoeting zou moeten gaan. Mijn schoonmoeder daarentegen bekeek me afkeurend, van top tot teen. Ze onderwierp me aan een vragenvuur en verbeterde me aan de lopende band.*

Schoonmoeders hebben de schijn tegen, blijkt ook uit andere verhalen. Zij zouden alles beter weten en hun eigen kind niet kunnen loslaten. Maar dat kunnen evengoed schoonvaders zijn, ik hou het maar dicht bij mezelf. En er zijn ook schoonmoeders, en schoonvaders, die gelukkig zijn met de keuze en het geluk van hun kind.

De schoonmoeder van Simon is ziek. Zij heeft koorts, het gaat niet goed met haar.

Misschien is de koorts zo erg, dat zij het niet gaat redden, haar leven komt in gevaar.

Of is zij er misschien doodziek van, van het gedrag van haar schoonzoon Simon, dat hij van de ene op de andere dag niet meer voor haar dochter, maar voor Jezus gaat. En hij had onder de choepa in een prachtige huwelijksceremonie in de synagoge nog zo beloofd, dat hij goed voor haar dochter zou zorgen.

Misschien heb je zelf wel je eigen ingrijpende verhaal over zo'n schoonzoon, of zo'n schoondochter. En wat zijn of haar keuze voor consequenties heeft voor het leven van jouw kind en jullie familie. Je kunt er doodziek van zijn...

Simon kan zich de reactie van zijn schoonmoeder heel goed voorstellen. Zij heeft natuurlijk gelijk. Maar er is met de komst van Jezus iets nog groters en belangrijkers in zijn leven gekomen dan zijn vrouw en familie. Hij kan er zelf eigenlijk ook niet bij, wat Jezus met hem doet. Maar de roep die van Jezus uitgaat om te vertrouwen op het Koninkrijk van God, deze roep heeft alles in zijn leven overstemt.

Het is de tweede keer in dit Marcusevangelie dat Jezus iemand geneest, en het is de eerste vrouw. Hij pakt de schoonmoeder van Simon bij haar hand vast en helpt haar overeind, de koorts verdwijnt en zij begint 'voor hen te zorgen', zoals in onze vertaling staat. Te 'díenen' staat er in veel vertalingen. En dat is denk ik wel zo treffend. Want de beweging die de schoonmoeder maakt, is de beweging van ons geloof. Het staat er heel beknopt en heel puntig, zoals wij van deze evangelist gewend zijn. Maar in al zijn beknoptheid schetst dit verhaal waar het in ons geloof op aankomt. De beweging waartoe ook wij worden uitgenodigd! Die beweging begint niet bij onszelf. Wij worden in beweging gebracht, door de stem en de helende nabijheid van Jezus, door de geestkracht van God. Daar begint het mee: dat je op de één of andere manier in je leven ervaart: ik word geliefd door een eeuwige liefde, ik ben opgenomen in een groter geheel, ik word geroepen om mens te zijn voor mensen. Een ervaring die je op kunt doen bij een ingrijpende gebeurtenis in je leven of in de wereld. Bij een overweldigende ervaring in de natuur, met kunst, muziek. Of bij een religieuze ervaring. Een moment dat je wordt geraakt in je mens-zijn, bewogen. En in beweging komt, naar een ander toe.

Zoals de vissers in het evangelie, die Jezus gaan volgen. Zoals nu de schoonmoeder van Simon. Het is onze keuze om in de beweging mee te gaan, waartoe wij van Godswege van harte worden uitgenodigd. Opgewekt worden, opstaan en dienen. Het is de beweging van Jezus Christus zelf! Het is de beweging van Pasen: opgewekt worden en dienen. Wij worden uitgenodigd om in deze Paasbeweging mee te gaan: om onszelf door de Eeuwige te laten opwekken uit ons oude leven en een nieuw begin te maken in ons leven.

Nadat de koorts van haar geweken is, begint de schoonmoeder van Simon dus 'voor hen te zorgen'. In de Griekse grondtaal staat: zij begint hen, dat wil zeggen: Jezus en haar schoonzoon en de andere leerlingen, te 'dienen'. Het gaat hier om het Griekse werkwoord 'diakoneo'; je herkent er denk ik wel het woord 'diaken' in.

Dit werkwoord komt verder in dit Marcusevangelie alleen nog op twee andere plaatsen voor. Helemaal aan het begin. Als Jezus in de woestijn veertig dagen wordt bestookt door een onreine geest. Dan, zo staat er, komen engelen hem dienen. En helemaal aan het einde. Als Jezus aan het kruis is gestorven, dan, zo staat er, moeten vrouwen uit Galilea dit aanzien, de vrouwen die met hem zijn meegegaan en hem hebben gediend. Op deze twee plaatsen staat er in onze nieuwste Bijbelvertaling als vertaling wel het werkwoord 'dienen'. Maar niet op deze plaats bij de schoonmoeder van Simon. Dat een vrouw dienstbaar is, moet blijkbaar niet te snel worden gezegd, dat kan gevoelig liggen. Maar als je bedenkt dat zelfs engelen Jezus dienen, dan lijkt mij dat toch een goed gekozen woord: voor vrouwen en mannen! Want dienen heeft iets te maken met verzorgen, helpen, bedienen, zoals bijvoorbeeld de barmhartige Samaritaan doet. De schoonmoeder begint te 'diakenen', als werkwoord. En zoals de schoonmoeder begint te diakenen voor Jezus en zijn leerlingen, zo worden wij uitgedaagd om in onze situatie en voor mensen in kwetsbare omstandigheden om ons heen te diakenen. En op deze zondag van het Werelddiaconaat denken wij in het bijzonder aan de mensen in moeilijke leefomstandigheden op veel plaatsen over heel onze wereld. Mensen getroffen door geweld en oorlog, zoals in Gaza en Israël, in Oekraïne en Rusland, in Soedan en andere landen in Afrika. Mensen getroffen door klimaatverandering.

De ongelijkheid tussen mensen lijkt na de coronapandemie wereldwijd alleen maar zichtbaarder en groter te zijn geworden. Een econoom van de Wereldbank zei in een radio-interview, en het is vind ik één van de drijfveren van het werkwoord 'diakenen' en van de diaconie, wereldwijd en dicht bij huis: hij zei: 'Wij mensen zijn fundamenteel met elkaar verbonden. Onze manier van leven heeft gevolgen voor de manier van leven van mensen elders op de wereld, en omgekeerd. In die zin vormen wij met bijna acht miljard mensen op aarde één grote familie, die verantwoordelijk is voor elkaar.'

Een ingrijpende analyse. Niet bedoeld om elkaar de put in te praten. Maar het evangelie nodigt ons uit om er te zijn voor elkaar, zoals Jezus voor mensen in kwetsbare omstandigheden in zijn tijd. Zoals een visser als Simon zich daarvoor bij Jezus aansluit, zoals de schoonmoeder van Simon voor Jezus en zijn leerlingen, zoals de Eeuwige er is voor alle mensen, hier en overal.

Je kunt het niet alleen en je hoeft het ook niet alleen te doen. Het is één van de mooiste kenmerken van gemeente-zijn, horen wij van de apostel Paulus in zijn brief aan de christelijke gemeente van Rome: samen leven, samen delen, er samen zijn voor een ander. Samen met het grote geheim van ons bestaan: samen met God, de eeuwige liefde die ons draagt.

Het evangelieverhaal zegt dat Jezus zich soms terugtrekt, om in de stilte en in verbondenheid met God, nieuwe kracht en inspiratie te ontvangen. Wat is dat weldadig om ook die tijd en die ruimte voor jezelf te kunnen en te mogen nemen.

Om dan te beseffen door welke onreine geesten je zelf wordt bezet: dat wat je afleidt om een mens van licht en liefde en vrede te zijn.

Geloven begint er denk ik mee dat wij op de één of andere manier in beweging worden gebracht, door de stem van Jezus, door een liefde die boven ons uitgaat, door de geestkracht van God. Het kan ons een ongekende vreugde geven, een vredige geborgenheid. En je de kracht en de moed geven om je niet door onreine geesten te laten overheersen, maar ze te beheersen. En je laten opstaan, en in beweging brengen, in een Paasbeweging: om er werkelijk te zijn voor een ander, dichtbij of ver weg. Om met geestkracht en enthousiasme te gaan diakenen: om te gaan dienen, om te gaan verzorgen, helpen en bedienen: hoe en waar je maar kunt. Op de manier die bij jou past: mens te zijn voor mensen.

Ik had een hele lieve schoonmoeder en moeder.